

Fylkesmannen i Oppland

MØTEREFERAT		Dato: 24. august 2018	
Rovviltnemnda i region 3/Oppland			
Møtet innkalt av	Sekretariatet v/Fylkesmannen	Referent	Sidsel Røhnebak
Møtedato	24. august 2018	Møtetid	Kl. 10.00 -13.00
Møtested	Statens hus, Lillehammer	Møteleder	Aud Hove
Deltakere	Medlemmer i roviltnemnda: Aud Hove, Kari-Anne Jønnes, Ivar Vistekleiven, Mariann Isumhaugen og Trygve Brandrud Fylkesmannen: Harald Klæbo, Benedicte Broderstad og Sidsel Røhnebak. Vebjørn Knarrum og Bente Odlo fra kl. 10.00 -11.00		
Ikke tilstede			
Tilhørere	Kristina Hegge (OB), Astrid Olstad og Bjørn Rustadstuen(OBS), Arnfinn Beito (OSG), Marie Skavnes (Mattilsynet) og Ole Knut Steinseth (SNO)		

Åpen post 10.00 - 10.15

Innlegg ved Kristina Hegge(Oppland Bondelag), Arnfinn Beito (OSG) og Astrid Olstad (OBS)

Saksliste:

35/18 Godkjenning av innkalling og saksliste

Innkalling og saksliste godkjent

36/18 Godkjenning av referat fra møte 21. juni og telefonmøte 10. august 2018

Referatene godkjent

37/18 Orienteringer

Harald Klæbo orienterte om endringer i bestandsstatus.

Gaupe – ingen statusendring siden møtet 21. juni 2018

Jerv – per dato er det registrert 57 ynglinger på landsbasis. Nasjonalt mål er 39 ynglinger. 26 av ynglingene er i Sør-Norge som har nasjonalt mål på 15 ynglinger, samlet for region 3,5 og 6. Spesielt mange ynglinger i Hedmark, i alt 15, mens nasjonalt mål er 5. Det er i Oppland registrert 3 ynglinger, og nasjonalt mål er 4.

Regionene i Sør-Norge hadde en lisensfellingskvote på 41 jerv, og det ble i alt tatt ut 21 jerv. Miljødirektoratet/SNO har i løpet av våren tatt ut 23 jerv på skadefelling. 16 av disse er i Sør- Norge.

Oversikt over lisensfelling og skadefelling i Sør-Norge fordelt på regioner

Rovvilt-region	Lisensfellingskvote	Uttak på lisensfelling	Antall jerv felt på skadefelling	Totalt uttak
Region 6/Trøndelag og Møre og Romsdal	15 dyr/8 hunndyr	5 dyr	4 jerv - 2 Høylandet, 1 Namsskogan og 1 Verdal	*10 dyr
Region 5/Hedmark	14 dyr/8 hunndyr	12 dyr	5 jerv – 3 Engerdal og 2 Rendalen	*19 dyr
Region 3/Oppland	12 dyr/5 hunndyr	4 dyr	1 jerv – Nord-Fron	5 dyr
Region 2/Buskerud, Telemark, Vestfold og Aust-Agder	2 dyr	0 dyr	1 jerv - Vinje	1 dyr
Region 1/Sogn og Fjordane, Hordaland, Rogaland og Vest-Agder	8 dyr	0 dyr	5 jerv – 3 Suldal og 2 Luster	5 dyr
Sum	51 dyr	21 dyr	16 dyr	40 dyr

Kongeørn – det rapporteres om et godt hekkeår for kongeørn, samt god tilgang på gnagere og småvilt.

Ingen nye bestandstalopplysninger om ulv og bjørn.

Skadesituasjon pr 22.august 2018

Det er meldt 300 skader til SNO per dato. Dette er en markert nedgang sammenlignet med tidligere år. Dersom trenden holder, går vi mot et av de laveste tapsårene siden tidlig på 1990-tallet. Et usikkerhetsmoment vil være tøyingen av sanketidspunkt. I 2017 var det pr 22. august meldt 700 skader, derav 300 på Toten/Hadeland grunnet ulv. I 2016 var det meldt 450 skader på samme tidspunkt. Av de om lag 300 innmeldte skadene, er det 92 som er dokumentert tatt av fredet rovvilt, jf. tabell nedenfor.

	Jerv	Gaupe	Bjørn	Ulv	Kongeørn	
2015	106	24	16	67	19	
2016	43	16	47	36	6	
2017	31	35	14	294	16	
2018	8	8	17	45	14	92

Bjørn - det er pr dato dokumentert 17 skader grunnet bjørn, blant annet i juni i Gausdal, Øyer og Sør-Fron, og fra 14. august i Øyer og i Ringebu. Ingen registrert aktivitet av bjørn i juli.

Gaupe - dokumenterte skader grunnet gaupe er betydelig færre enn tidligere år. Årets skader er per dato i søndre del av Valdres og i Nordre Land.

Jerv – det er per dato bare registrert tap grunnet jerv i to områder, Heimfjellet i Lesja og Torddalen i Skjåk. SNO opplyser at det er 2-3 skadetilfeller som ikke er lagt inn i rovbaser.

Kongeørn – de dokumenterte skadene er fordelt over store deler av fylket, blant annet er det noen påviste kongeørnsskader i prosjektområdet i Fron vest. Det er påvist tap til kongeørn i Lom tamreinlag.

Skadefellingstillatelser sommer 2018

Art	Område	Varighet	Felling
Ulv	Gausdal, Øyer og Ringebu	17.mai -23.mai	
Ulv	Jevnaker, Lunner, Gran, Ringerike og Hole	27.mai -1. juni	
Ulv	Jevnaker, Lunner, Gran, Ringerike og Hole	01.juni -6. juni	
Ulv	Jevnaker, Lunner, Gran, Ringerike og Hole	7. juni -12. juni	
Bjørn	Øyer	9. juni -12. juni	
Ulv	Jevnaker, Lunner, Gran, Ringerike og Hole	12. juni- 14. juni	
Ulv	Deler av Øyer, Ringebu, Lillehammer, Ringsaker, Løten, Åmot og Stor-Elvdal	13. juni-18.juni	En ulv felt 13. juni
Bjørn	Deler av Gausdal, Nordre Land, Etnedal, Nord-Aurdal, Øystre Slidre, Nord-Fron, Sør-Fron og Øyer	14. juni-18.juni	
Bjørn	Deler av Sel, Nord-Fron, Sør-Fron, Ringebu og Stor-Elvdal	15. juni-19.juni	
Ulv	Jevnaker, Lunner, Gran, Ringerike og Hole	21. juni-27.juni	
Bjørn	Sør-Fron, Nord-Fron, Ringebu, Sel (+Stor-Elvdal)	30. juni -4. juli	
Ulv	Jevnaker, Lunner, Gran, Ringerike og Hole	4. juli -16.juli	
ulv	Etnedal, Nord-Aurdal og Sør-Aurdal	16. -23.juli	
ulv	Jevnaker, Lunner, Gran, Ringerike og Hole	20.juli -3.august	
ulv	Øystre Slidre, Nord-Aurdal og Etnedal	31. juli -6.august	
ulv	Jevnaker, Lunner, Gran, Ringerike og Hole	3. august -7.august	
bjørn	Øyer østside	12.-20.august	
Jerv	Lesja -Heimfjellet	16.-23.august	

Ole Knut Steinseth/SNO orienterte om ulveskader sommeren 2018.

Det har vært tilnærmet kontinuerlig skadefelling, i samarbeid med Buskerud, på en ulv på Hadeland/Ringerike i hele sommer. Det er ved flere anledninger tatt bilde av ulven på viltkamera. Det er påvist få skadetilfeller av ulv i området. Videre har det vært store skader til ulv i Øyer, og der ble en ulv felt på skadefelling 13. juni. Det har også vært noen dokumenterte skader grunnet ulv i Valdres og i Hallingdal, men i likhet med Jevnaker/Ringerike er det forholdsvis lite skader rundt denne ulven.

Ole Knut Steinseth gjennomgikk «Kadaverinstruksen» som gir klare retningslinjer for arbeidet til rovviltkontaktene og SNO. Noen skadetilfeller som er påklagd ble også gjennomgått.

Korrespondanse fra 20. juni til 24. august 2018

	Dato	Fra	Til	Tema	Til orientering	Utført/besvart	Til oppfølging
1	20.06.18	Miljødirektoratet	FMOP	Avgjørelse på klage på Fylkesmannen i Oppland sitt vedtak om skadefelling av jerv i Nord-Fron og Sør-Fron kommuner	x		
2	22.06.18	FMOP/prosjekt effektiv lisensfelling jerv	KLD	Rapport -lisensfellingsprosjektet i oppland/region 3 – Bruk av kunstig lys7elektronisk overvåking av jervebå		x	
3	04.07.18	Miljødirektoratet	KLD	Faglig tilrådning – klage fra NOAH og FVR på vedtak om betinget skadefelling av gaupe, bjørn og ulv i rovviltregion 3/Oppland i 2018/2019	x		
4	09.07.18	KLD	Alle rovviltneemnder	Invitasjon til møte med klima- og miljøminister og landbruks- og matminister 9. oktober 2018 – Gardermoen kl. 12.00-15.00			x
5	02.07.18	NOAH – for dyrs rettigheter	KLD	Klage på vedtak om kvote for lisensfelling av jerv 2018/2019			x
6	04.07.18	Rovviltets røst	Rovviltneemnda i region 3	Rovviltets røst påklager rovviltneemndas vedtak av lisensfellingskvote på 6 ulver i region 3/Oppland fattet 21. juni 2018			x
7	13.07.18	NOAH – for dyrs rettigheter	KLD	Klage på vedtak om lisensfelling av ulv i region 3 i 2018/2019			x
8	18.07.18	Rovviltneemnda i region 3	KLD	Klage fra NOAH på vedtak om lisensfellingskvote på jerv i region 3 i 2018/2019		x	
9	18.07.18	Rovviltneemnda i region 3	KLD	Klage fra Rovviltets Røst og NOAH på vedtak om lisensfellingskvote på ulv i region 3 i 2018/2019		x	
10	15.07.18	Kistefos Skogtjenester v/Geir Høytomt	FMOP	Notat – Resultater fra feltarbeid på kongeørn på Fron vestsida, juli 2018	x		
11	17.07.18	KLD	Foreningen våre rovdyr og NOAH	Avgjørelse av klage på vedtak om betinget skadefelling av jerv, gaupe, bjørn og ulv i 2018/2019 i region 3	x		
12	04.08.18	Berit Helberg	adresseliste	Ulv kontra sau	x		

13	13.07.18	Rovviltets røst	Miljø-direktoratet	Rovviltets røst påklger Fylkesmannens skadefellingstillatelse på ulv – Etnedal, Nord-Aurdal og deler av Sør-Aurdal	x		
14	06.08.18	FMOP	Miljødirektoratet	Klage på Fylkesmannens skadefellingstillatelse på ulv – Rovviltets røst	x		
15	21.06.18	Rovviltnemnda i region 3	KLD	Gjennomgang av rovviltforliket 2018	x		
16	22. 06.18	Rovviltnemnda i region 3	KLD	Lisensfellingsprosjektet i Oppland – bruk av kunstig lys på åte og elektronisk overvåking av jervebås	x		
17	22.08.18	KLD	FMOP	Svar på søknad om lisensfellingsprosjekt jerv i Oppland region 3	x		

Kommentarer til korrespondansen

1. Brev fra Miljødirektoratet av 20. juni 2018 - Avgjørelse på klage på Fylkesmannen i Oppland sitt vedtak om skadefelling av jerv i Nord-Fron og Sør- Fron kommuner. Her blir Fylkesmannens vedtak om skadefelling etter lisensfellingsperioden opphevet. Det er Miljødirektoratet som evt. skal fatte slike vedtak fram til 1. juni.
2. Brev fra KLD av 22. august 2018 – Lisensfellingsprosjektet i Oppland – bruk av kunstig lys på åte og elektronisk overvåking av jervebås. KLD gir ikke dispensasjon til å kunne fortsette prøveordningen før den er endelig evaluert. Rovviltnemnda frykter at dette avslaget vil føre til at mange av lisensfellingsjegerne, som har deltatt i prosjektet siste 3 år, ikke vil jakte jerv i kommende lisensfellingsperiode. Sekretariatet skal kontakte NJFF Oppland og få kartlagt hvordan lisensfelling på jerv fra 10. september nå vil bli gjennomført. Rovviltnemnda vil ta problemstillingen opp med Klima- og miljøministeren snarest.

FKT/Økonomi

Det ble orientert fra utsendt notat. Det er i forhold til budsjett et overforbruk på midler til skadefelling, samtidig som det per dato er ubrukte midler til akutte tiltak. Nemnda vedtok i telefonmøte 10. august at det kan omdisponeres fra akutte tiltak til skadefelling.

1. Forenklet budsjett

Budsjett	Budsjett 12. mars	forbruk 25. april	forbruk 20. juni	Forbruk 20. august	Rest
Kom/beitelag	2 270 000				
Prosjekter	980 000				
Akutte tiltak	1 200 000	*200 000	400 000	471 000	729 000
Skadefelling	900 000	'40 000	480 000	1 038 000	-138000
Sum	5 350 000	240 000			591 000

*Kompensasjon etter ulv på Toten/Hadeland og skadefelling av jerv i februar i Fron

2. Bruk av midler til skadefelling per 22. august 2018

Skadevolder	Antall skadefellingsvedtak	Løyd ramme	Dato
jerv	4	170 000	Februar +Øyer og Lesja i aug
bjørn	5	160 000	fra 12. juni + Øyer/Ringebu aug
ulv	10	708 000	fra 11. mai – Hadeland ++
Sum	19	1 038 000	

3. Bruk av akutte midler per 22. august

	Akutt vår/sommer 18	Tiltak	søkt	løyvd	
	Hadeland og Toten	Komp.søknader vinter 2018	200 000	200 000	
18/1422	Lunner og Jevnaker	Tilsyn pga ulv	25 000	25 000	5. juni
18/1422	Lunner og Jevnaker	Utsatt slipp	150 000	150 000	28. mai-12.juni
18/1385	Landb.lhmr/Øyer	gjeterhund og kadaverhund ulv	25 000	25 000	18. juni
18/1422	Lunner og Jevnaker	Tilsyn pga ulv	25 000	25 000	25.jun
18/1385	Øyer	tilsyn m.m. pga ulv	150 000		
18/1431	Nord-Fron	tilsyn pga kongeørn	15 000	15 000	25.jul
18/1425	Lom	kadaverhundkurs	26 000		9. aug -avvente
18/1411	Nord-Aurdal	Tilsyn pga gaupe	10 000		6. aug -avvente
18/1503	Nordre Land	kadaverhundekvipasjer	15 000	15 000	15.aug
	Sum		657 000	471 000	

- Flere av søknadene er ikke ferdigbehandlet, og bruk av akuttmidler er forventet å øke

Ivar Vistekleiven var utsending på møte den 26. juni på Tynset med prosjektgruppa «Effektiv skadefelling i Nord-Østerdalen» med deltakere fra Hedmark, Trøndelag og Møre og Romsdal. Det er region 5/Hedmark som har hovedansvar for å drifte prosjektet. Det ble referert til NINAs rapport – «Jaktforsøk på brunbjørn med hund – antall og hundetypens betydning for bjørnens fysiologi».

Vedtak:

Brev og orienteringen tas til etterretning

38/18 Samordningsoppdraget jerv i Sør-Norge -gjennomgang og innspill til rapportutkast fra NINA

Rovviltnemnda i region 3/Oppland fikk av Klima- og miljødepartementet i 2014 et «Samordningsoppdrag for forvaltning av jerv i Sør-Norge». I tillegg til økt dialog og samarbeid mellom nemndene i Sør-Norge, leverte NINA i 2016 rapporten «Samordning av forvaltningen av jerv i Sør-Norge - en kunnskapsoversikt». I 2017 fikk NINA et oppdrag med å utvikle et arealplanleggingsverktøy. Det har i løpet av prosessen vært flere møter med NINA og de øvrige rovviltnemndene i Sør-Norge for innspill til planleggingsverktøyet. 15. august leverte NINA sitt rapportutkast «Utvikling av planleggingsverktøy for en arealdifferensiert jerveforvaltning i Sør-Norge».

Nemnda diskuterte utkastet og kom med innspill. Sekretariatet oppsummerer innspillene og sender til NINA som skal avslutte sin rapport. Deretter vil rovviltnemnda i region 3 utarbeide et oppsummeringsbrev og avslutte samordningsoppdraget.

Innspill fra rovviltnemnda til NINA:

Rovviltnemnda har behandlet rapportutkastet NINArapport 1538 Utvikling av planleggingsverktøy for en arealdifferensiert jerveforvaltning i Sør-Norge i møte den 24. august 2018. Vi har disse merknadene:

Vi ser at dette kan være et verktøy i framtidig rovviltforvaltning, for å kunne fastsette rovviltsoner med minst mulig konflikter. Verktøyet og eksemplene i rapporten bidrar til å visualisere konsekvensene av valg knyttet til utvalg og verdsetting av «kostnader» og målsettinger. Deler av stoffet i rapporten er noe tungt framstilt, og kunne med fordel vært forklart på en enklere måte.

Slik det framstår nå, er verktøyet noe uferdig. En viktig faktor som beitekvalitet mangler. Dette er også kommentert av NINA, og at det ikke forelå i en tilfredsstillende kvalitet som kunne brukes i modellene. Dette er

likevel en såpass avgjørende faktor, at i en framtidig optimalisering av jervesonen, må data for dette ligge i bunn. Dagens beitebruk forteller ikke nok om beitekvalitet. Vi ser og at tydelige geografiske skillelinjer mangler som premiss i kjøringene – dette må slik NINA er inne på fin-tegnes i etterkant. En slik fintegning vil være nødvendig for å forhindre ulogiske regiongrenser med mye konflikter.

Nemnda er langt på veg enig i konklusjonene i rapporten, særlig med hensyn til at dette arealplanverktøyet vil fungere bra og som et bidrag i diskusjonene mellom ulike interessegrupper i rovvilt/beitebrukfeltet og i andre arealbrukskonflikter.

Et tema som nemnda synes det er noe vanskelig å få tak på, er ivaretagelsen av «den vestlige genvarianten» - i og med at de to jervebestandene har vokst sammen, har dette ført til større vestlig innslag i øst og omvendt. Det synes som den vestlige genetiske varianten vannes ut og blir mer fåtallig. Vi kunne tenkt oss noe mer problematisering av dette i rapporten, og ut fra størrelser og bredde på de ulike soneringsalternativene.

Sekretariatet har forøvrig noen kommentarer skrevet inn i dokumentet.

Vedtak:

Nemnda gir innspill til NINAs rapport «Utvikling av planleggingsverktøy for en arealdifferensiert jerveforvaltning i Sør-Norge

39/18 Nemndas kommentar til oppfølging av rovdyrforliket

I sak 29/18 den 21. juni drøftet nemnda et utkast med kommentarer til oppfølging av rovdyrforliket. Nå var utkastet bearbeidet, og nemnda sluttet seg til kommentarene. Brevet skal sendes til klima- og miljødepartementet og de øvrige rovviltnemndene.

Vedtak:

Nemnda vedtok brev med kommentarer til oppfølging av rovdyrforliket.

40/18 Eventuelt

- KLD og LMD har innkalt til møte med alle rovviltnemndene 9. oktober på Gardermoen. Fra rovviltnemnda i region 3/Oppland møter Ivar Vistekleiven, Kari-Anne Jønnes og Trygve Brandrud. Nemnda vil sende innspill til møtet om framdrift for organisering av nemder og sekretariat etter fylkessammenslåing.
- Beredskapsplaner ble diskutert. Rovviltnemnda i Oppland ønsker å få en enkel oversikt over hvilke planer kommunene har for rovviltberedskap, jf. beredskapsmøte som ble arrangert 4. april i år, samt om det er oversikt/planer for alternative beiter til innmark og utmark. Dette også med bakgrunn i årets tørkesommer. Og det er ønskelig med en enkel oversikt over om det vil bli endring i tidspunkt og gjennomføring av sauesank kommende uker.
- Neste nemndsmøte var planlagt til 11. oktober. Det blir flyttet til fredag 26. oktober.

Neste møte i rovviltnemnda blir **26. oktober, kl. 10.00 -13.00** på Statens hus, Lillehammer.